

סי' מ"ד), דאס נאמט דאס רב דרעבן, ים לדון ממנה דאזיאל צצות שמואל שם, וצש"ע (א"ע סימן ק"ט) ודו"ק.

(ד) אבל יש חולקים בזה, וס"ל דלא אמרין בזה דד"מ דינא, וכדאזיאל צצות הגדולה (א"ע סי' ד' צה"ט) שם, וצמ"א (א"ח סימן ד"ט סק"ח) שם, והמחש"ס צעמ"ס שם (ובס"ד), הביא מחכמי דורו שס"ל כן, ורק הוא חולק עליהם, אבל עכ"פ חכמי דורו ס"ל כן, ובאור הפוסקים שם (סי' ד' אות פ"ה) הביא מספר יד אהרן (ח"ב סק"ח), שכתב מר"י לולין, דאפילו גזר המלך שלא יקנו היהודים, מ"מ בשקנה קנינו קנין, ויכולים ממזרים ליתערב, והמחמיר הוא מהמחמירים עיי"ש, וכן ס"ל להרד"ק צמ"א (סי' מ"ח), ומש"ס כנה"ג בן צש"ס הרד"ק (ח"א סי' ס"ב), הפשתי שם ולא מלאה, וגם מדברי הש"ך (יו"ד סי' רס"ז סק"י), משמע, דלא אמרין דינא דמלכותא דינא, והוא צמ"ס שכתב שם על דברי הרמ"א, הפ"י שארע שוקה ע"ד, ואח"כ כתב דאין מלוי שקנה עבדים צמדינות אלו עיי"ש, והיונו דהיו כנגד דינא דמלכותא, וכדמוכח מדברי הרמ"א שכתב שאף אסור לגייר ודו"ק, מ"מ א"ס אירע, שקנה, היו ע"ד, — ומ"מ כיון דיש פלוגתא דרצונות, וצמדי דא"י כמ"ל, צידאי ים לילך לחומרת.

(ה) אמנם י"ל, כיון דבהסתקות על עיקר מחלוקתם יש בזה פלוגתא מקנה אל הקנה, דלדברי המהרי"ל ודעמו"י, נראה דלא רק שאין להממזר לישא שפחה בזה, שהיה נגד דד"מ, אלא אף א"ס נראה, אין היתר להולדות לבא צקל, אחר השחרור, שהיו בן ואלא מדבריו שם בסוף החשו, שכתב בזה הלשון, וצידאי א"ס תנשא צדיעצד הולדות הם מותרים לבא צקל, כדון הנושא גוי שצניא גויס, אבל לכתחילה לא אסכים שיקח שפחה עכ"ל, — ומה שכתב המצ"ע (ח"ב סי' ק"ט) עיי"ש, שפיר תמה צמ"ס, צתומה לתמיכתו עיי"ש, — וצ"מ דס"ל להחיר הולדות, דווקא מטעם. משום דא"ס ל"ה שפחה, הרי היא גוי וצניא גויס, ע"כ מותרים לבא צקל אחרי הגרות, אבל לא מטעם שפחות אחרי השחרור, אפילו צדיעצד, וצ"מ צמ"א אופן, דבהסתלק השפחות, הרי היא גיורת ובמזלות דלהלן, אז לשיעור לא סמיטין, על היתר השפחות, אפילו צדיעצד, להיתר הצניס, — וכל זה למהרי"ל ודעמו"י כמ"ל, אבל להחולקים, דס"ל דלא אמרין בזה דינא דמלכותא דינא, יש היתר אפי' לכתחילה לממזר לישא שפחה בזה, משום תקנת הצניס.

(ו) והנה צנוגע, א"ס צפונותא דרצונותא, היו רק ספק ממזר, דמ"מ מותר לבוא צקל, ורק מדרצן אסור, גם זה תלוי צפונותא דרצונותא, וצמ"א מהרש"ס (ח"א סי' ע"י), הביא מהתשב"ץ (ח"ג סי' שצ"ז) ומחש"י רעק"א (מהד"ת סימן פ"ח), דס"ל דצפונותא דינא, אף מן התורה אסור לבוא צקל עיי"ש, וכ"כ צמ"א דברי מלכ"א (ח"ג סי' פ"ט) צש"ס כמה פוסקים, ובאפי' זוטרי (סימן ד' ס"ק ל"ה), הביא מהרש"ס, דצפונותא דדינא,

כאן איסור דא"י, גם מדרצן מותר, משום תקנת הצניס, ועיי' צמ"א ר"י הזקן שעל גליון כ"ש"ס (וילנא) שם.

(ז) אבל הרמב"ם (פ"ב וע"י מה' איסורי ביאה), ס"ל דאין איסור שפחה אף בישראל, רק מדברי סופרים, וקל הוא מאיסור נכרית, וצמ"א בזה צמ"א מהרש"ס (יו"ד סי' קל"ו) וצצות שמואל שם (סי' ד' ס"ק ל"ה), — והנה מהרש"ס שם, הביא גם דברי הר"ן צש"ס הר"ת, והקשה על זה, וחידוש שלא העיר, דכן ס"ל גם לרש"י כמ"ל, — ועכ"פ לכ"ע צנושא נכרית הוי דא"י, ומה ראה, דהא דפולגי הרמב"ם וה"ס חולקים שהביא הרמ"א (א"ע סי' ע"ז) צנושא נכרית, הוי רק לענין מלקות, עיי' שם צמ"א, אבל לכ"ע הוי איסור דא"י, ועיי' בזה צמ"א אמרי א"ס (ח"א סי' י"ד) וחש"י צ"ל (א"ע ח"א סי' כ"ט) וחש"י מהר"ס ש"ק (א"ע סי' ל"ז) עיי"ש.

(ח) והנה צנוגע א"ס שייך צמ"א דינא דעבדים ושפחות כעצמם, כיון דהוי כנגד דינא דמלכותא, יש בזה פלוגתא דרצונותא, דמהר"י בן נב (חלק א' כלל ז' סי' י"ג), וכן מהרש"ס שם, וצמ"א חשבות ס"ל, דאמרין בזה דינא דמלכותא דינא, וכן מוכח מדברי המג"א (סי' ד"ט ס"ק י"ב), צמ"א שהביא מדברי כצ"י צש"ס מהר"א, באותן השפחות חש"י שקוניות קנין עולם, כיון שר"י ליכנס לזה הישמשאלים וולאות לחירות, שמה דיון שבור עבד"ס וצ"ע עכ"ל, ועכ"ה דינא דא"י הוי רק ליהודים, דלישמשאלים עומן גופן קנין לעולם, כיון שהעבדים מחזיקים צדק, ומ"מ אמרין בזה דד"מ דינא, ולא קשה ממנו דס"ל לכ"פ, דלא אמרין דד"מ, אלא צמ"ס גזרתו לכל בני מלכות, וכמ"ס צמ"א מהר"ק (סי' ס"ו), וצמ"א ח"א (סי' שס"ט ס"ה ח'), דכבר עמד צמ"א בזה צמ"א מהר"ק עומן (סי' קל"ה) שכתב צמדינות צמ"א, וגם אין לומר דכ"ה לא שייך למימר דינא דמלכותא דינא, כיון שהישראל פורע יותר מהגוי, שהיו כתב המרדכי שם, דלא אמרין אלא צמ"ס מדותיו, כיון שכל יהודי פורע צמ"ס דבר קלוב, וגדולה מזו הביא ר"מ צמ"ס וכו', וא"ס איתא דלא אומ' דינא דמלכותא דינא, צמ"ס שהיהודי פורע יותר מהגוי, א"כ יקשה להא מאי פריך עלה (צ"י הגול צמ"א וצ"י ד' דמרים), ולהצרות את המכס מי שרי, והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא, והלא ע"כ המכס אינו כי א"ס על היהודים, דאל"כ מה תועיל לו לבישת כלאים, להצרות שאינו יהודי, וא"כ אין כאן דד"מ, אלא ודאי צ"ל דשפיר הוי דד"מ, כיון שהדבר שוב יקלוב לכל היהודים כדפי' לעיל עכ"ל, (ואגב החש"י מהר"ק סי' ס"ו וקל"ה כמ"ל וכן סי' קפ"ה המדברים צמ"א דמלכותא נשמעו צמ"א מהר"ק דפוס סאדילקאצ שצידו יצודאי מפני האעמור, אבל ישנם צפוס דניאל צמ"א מהנוירש"ס רע"ט שצידו), וא"ס כן לפי דבריהם ל"ש בזה דינא דממזר נושא שפחה, — וצ"מ מה, דהא דדינא דמלכותא דינא, הוי מדא"י, וכמ"ס צמ"א ח"א (חיו"ד סי' ש"ד), ותמה בזה על הצ"ש (א"ע סי' כ"ה סק"ב), וכ"כ באצני מלואים שם, וטור צמ"ס (א"ח סי' ר"ח וח"א